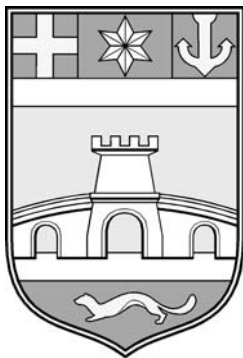

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
SKUPŠTINA

Materijal za sjednicu

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI
NACIONALNE STRATEGIJE
SUZBIJANJA ZLOUPORABE
DROGA NA PODRUČJU
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE
U 2013. GODINI**

Materijal pripremljen u

*Upravnom odjelu za zdravstvo i
socijalnu skrb Osječko-baranjske županije*

Osijek, ožujka 2014.

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI
NACIONALNE STRATEGIJE
SUZBIJANJA ZLOUPORABE
DROGA NA PODRUČJU
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE
U 2013. GODINI**

I. UVOD

Problem ovisnosti o drogama je globalni problem suvremenog društva što zahtijeva da se njegovu rješavanju pristupi s globalne, regionalne i nacionalne razine s osnovnim ciljem da se zaustavi rastuća pojava ovisnosti o drogama, zlouporaba droga i kriminal vezan za zlouporabu droga te samim tim zaštite osnovne vrijednosti društvene zajednice, obitelji i pojedinca. Nacionalna politika vezana uz droge ovisi o mnogim čimbenicima poput političke i gospodarske stabilnosti, dostupnosti različitih stručnih i znanstvenih dostignuća s tog područja, raširenosti zlouporabe droga, društvene svijesti o toj pojavi te pravnog sustava i zemljopisnog položaja određene države.

Nacionalna strategija je temeljni strateški dokument na području droga i predstavlja okvir za djelovanje svih državnih institucija i organizacija civilnog društva na suzbijanju zlouporabe droga, prevenciji ovisnosti te pružanju pomoći ovisnicima o drogama i povremenim konzumentima droga, ali i pružanju pomoći pojedincu, obiteljima i društvu u cjelini na prevladavanju teškoća vezanih za zlouporabu droga.

Prvu Nacionalnu strategiju nadzora nad drogama, suzbijanja zlouporabe droga i pomoći ovisnicima o drogama u Republici Hrvatskoj donio je Hrvatski sabor 1996. godine. Na temelju navedene Nacionalne strategije donesen je 2001. godine Zakon o suzbijanju zlouporabe (opojnih) droga ("Narodne novine" broj 107/01., 87/02., 163/03., 141/04., 40/07., 149/09. i 84/11.).

Kao odgovor na potrebu integriranog, uravnoteženog i multidisciplinarnog pristupa rješavanju problematike droga u društvu i usklađivanja pravne stečevine Republike Hrvatske s Europskom unijom, Hrvatski je sabor u prosincu 2005. godine prihvatio drugu Nacionalnu strategiju suzbijanja zlouporabe (opojnih) droga u Republici Hrvatskoj za 2006. - 2012. godinu. Taj glavni strateški dokument implementirao se kroz dva trogodišnja Akcijska plana suzbijanja zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj (Akcijski plan za 2006. - 2009. godinu i 2009. - 2012. godinu) koje je prihvatila Vlada Republike Hrvatske.

Nacionalnom strategijom i akcijskim planovima suzbijanja zlouporabe droga precizno su utvrđene zadaće pojedinih ministarstava i tijela državne uprave, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacija civilnog društva i drugih subjekata u provedbi programa smanjenja potražnje i smanjenja ponude droga, ali i u području koordinacije, praćenja i evaluacije provedbe Nacionalne strategije.

Da bi mjere poduzete radi suzbijanja zlouporabe droga bile primjereno i učinkovito usklađene, ustrojen je institucionalni sustav za prevenciju i liječenje ovisnosti te suzbijanje zlouporabe droga.

Na nacionalnoj razini institucionalni okvir čine Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za suzbijanje zlouporabe droga, Ured za suzbijanje zlouporabe droga, mjerodavna ministarstva, državne ustanove i druge stručne i znanstvene institucije.

Na županijskoj razini institucionalni okvir za suzbijanje zlouporabe droga čine: županijska povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga, službe za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti županijskih Zavoda za javno zdravstvo, bolnice - odjeli za liječenje ovisnosti, centri za socijalnu skrb, područne službe Zavoda za zapošljavanje, organizacije civilnog društva (udruge i terapijske zajednice), županijski uredi za društvene djelatnosti (zdravstvo, školstvo, socijalnu skrb i drugo), odgojno-obrazovne ustanove, obiteljske i vjerske ustanove, savjetovališta Crvenog križa, državno odvjetništvo, sudstvo i policija.

Treću Nacionalnu strategiju suzbijanja zlouporabe droga za 2012. - 2017. godinu usvojio je Hrvatski sabor 24. listopada 2012. godine.

Ključan okvir za izradu navedene Strategije predstavlja Nacionalna strategija od 2006. do 2012. godine, EU Strategija za droge (2005. - 2012. godine) te analize izvješća o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana na nacionalnoj i lokalnoj razini. Sukladno preporuci Europskog vijeća, pri izradi Nacionalne strategije korišteno je stručno znanje Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction EMCDDA), rezultati evaluacije aktualne Nacionalne strategije, Smjernice UNODC-a, dokumenti Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) te preporuke i smjernice iz drugih europskih i međunarodnih dokumenata.

Pri izradi Nacionalne strategije vodilo se računa da ona bude u skladu sa stvarnim potrebama koje proizlaze iz aktualnog stanja problematike droga. U skladu s tim, Nacionalna strategija sadržava strateške ciljeve, prioritete i mjere kojima će se djelotvorno osigurati odgovornost za provedbu sveukupne nacionalne politike borbe protiv droga te omogućiti uspostava multidisciplinarnog i integriranog pristupa suzbijanju zlouporabe droga na nacionalnoj i lokalnoj te međunarodnoj razini. Također strategija sadržava i smjernice kojima će se pronaći što učinkovitiji odgovor društva na modalitete i trendove pojavnosti konzumiranja i zlouporabe droga u društvu.

Glavni ciljevi Nacionalne strategije su:

1. Spriječiti i smanjiti zlouporabu droga i dr. sredstava ovisnosti, posebice među djecom i mladima
2. Smanjiti razmjere problema zlouporabe droga i ovisnosti u društvu, kao i vezanih zdravstvenih i socijalnih rizika nastalih zlouporabom droga
3. Smanjiti dostupnost droga na svim razinama i sve oblike kriminala vezanog za zlouporabu droga
4. Unaprijediti, izgraditi i umrežiti sustav za suzbijanje zlouporabe droga i borbu protiv ovisnosti na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Glavna područja Nacionalne strategije su:

1. Smanjenje potražnje
2. Smanjenje ponude
3. Edukacija
4. Nacionalni informacijski sustav
5. Koordinacija
6. Međunarodna suradnja
7. Financijska sredstva za provedbu Nacionalne strategije.

Integrirana provedba aktivnosti suzbijanja zlouporabe droga zahtijeva uravnoteženi, multidisciplinarni i integrirani pristup. Takav pristup zahtijeva koordinaciju svih tijela uključenih u borbu protiv ovisnosti, kao i svih razina državne vlasti, s osobitim naglaskom na ulogu lokalne uprave u provedbi i implementaciji aktivnosti suzbijanja zlouporabe droga. Ključna uloga u koordinaciji je u djelokrugu Ureda za suzbijanje zlouporabe droga, a na lokalnoj razini tu ulogu obavljaju županijska povjerenstva. Primijećeno je da je koordinacija na nacionalnoj i na lokalnoj razini jedna od slabijih točaka u provedbi Nacionalne strategije.

Slijedom toga, definirani su posebni ciljevi u području koordinacije, a kojima je poseban naglasak stavljen na županijska povjerenstva, odnosno na lokalnu razinu:

1. Ojačati koordinativnu ulogu i administrativne kapacitete Ureda za suzbijanje zlouporabe droga za planiranje i nadzor provedbe strateških dokumenata u području suzbijanja zlouporabe droga na nacionalnoj i lokalnoj razini
2. Ojačati ulogu županijskih povjerenstava te putem akcijskih planova definirati njihove uloge i zadaće u provođenju Nacionalne strategije na lokalnoj razini
3. Unaprijediti koordinaciju i praćenje provedbe mjera na lokalnoj razini
4. Poticati osnivanja povjerenstava za suzbijanje zlouporabe droga na razini većih gradova sukladno ustrojstvu lokalne samouprave
5. Uspostavljati županijske koordinacijske mreže, nove strukture i protokole suradnje između Ureda i županija, te Ureda i mjerodavnih državnih tijela s ciljem poboljšanja vertikalne i horizontalne koordinacije.

Poboljšanje suradnje, komunikacije i motiviranosti među nositeljima, uspostava učinkovitog modela međusektorske suradnje, razmjene informacija i ojačani koordinacijski sustav među institucionalnim nositeljima - neki su od glavnih ciljeva u ovom području.

Skupština Osječko-baranjske županije 1998. godine prvi put je razmatrala Informaciju o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj na području Osječko-baranjske županije.

U skladu s prijedlogom Vladine komisije za suzbijanje zlouporabe droga i zaključaka proizašlih iz Informacije, Poglavarstvo Županije je 1999. godine osnovalo Povjerenstvo za provedbu Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga na području Osječko-baranjske županije čiji se saziv tijekom godina nekoliko puta mijenjao.

II. CENTAR ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU MENTALNOG ZDRAVLJA, PREVENCIJE I IZVANBOLNIČKOG LIJEČENJA OVISNOSTI

Centar za zdravstvenu zaštitu mentalnog zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti započeo je s radom 2000. godine kao ustrojbeni jedinicu Doma zdravlja Osijek. Od 2005. godine, slijedom Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga i Zakona o zdravstvenoj zaštiti Centar je postao organizacijska jedinica Zavoda za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije.

Financiranje Centra do 2005. godine uglavnom se svodilo na financiranje iz sredstava Osječko-baranjske županije i sredstava Grada Osijeka, a od 2005. godine u financiranje su se uključili Ministarstvo zdravlja i Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje.

Mrežom javne zdravstvene službe iz 2009. godine, za Osječko-baranjsku županiju određena su 3 tima mentalnog zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti. Pravilnikom o standardima i normativima prava na zdravstvenu zaštitu iz obveznog zdravstvenog osiguranja utvrđeno je da tim u sastavu ima 1 spec. psihijatra, 1 psihologa te 1 medicinsku sestru (medicinski tehničar). U 2010. godini po prvi puta je ugovorena usluga zdravstvene zaštite mentalnog zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti.

Sastav postojećeg tima Centra je 1 specijalist obiteljske medicine, 1 specijalist javnog zdravstva, 1 dipl. psiholog, 1 viša medicinska sestra te 1 medicinska sestra.

a) Financijsko poslovanje Centra u 2013. godini

U ovom dijelu Izvješća prikazana je struktura prihoda i rashoda Centra u 2013. godini.

**Financijsko izvješće o poslovanju Centra za zdravstvenu
zaštitu mentalnog zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti
od 1. siječnja do 31. prosinca 2013. godine prema propisanim obrascima**

Rb r.	PRIHODI	Ostvarenje 2012.god.	Plan 2013.god.	Ostvarenje 2013.god.	% ostvarenje/plan 2013.god.	% ostvarenje 2013./2012.
1.	Prihodi ostvareni iz Proračuna Županije	100.000,00	200.000,00	100.000,00	50,0 %	100,0 %
2.	Prihodi ostvareni iz Proračuna Grada Osijeka	0,00	0,00	5.000,00	-	-
3.	Prihodi ostvareni iz Državnog proračuna-Ministarstvo zdravlja	553.183,00	500.000,00	393.642,00	78,7%	71,2%
4.	Prihodi ostvareni na temelju ugovora s HZZO-om	461.683,00	789.012,14	752.642,00	95,4%	163,0%
UKUPNO		1,114.866,00	1,489.012,14	1,251.284,00	84,0%	112,2%
Rb r.	RASHODI	Ostvarenje 2012.god.	Plan 2013.god.	Ostvarenje 2013.god.	% ostvarenje/plan 2013.god.	% ostvarenje 2013./2012.
1.	Plaće	751.243,00	870.039,35	806.977,00	92,8 %	107,4 %
2.	Ostali rashodi za zaposlene	10.015,00	15.000,00	5.029,00	33,5 %	50,2 %
3.	Doprinosi na plaće	120.809,00	181.912,32	140.997,00	77,5 %	116,7 %
4.	Naknade troškova zaposlenima (službena putovanja, naknade za prijevoz, za rad na terenu i odvojeni život, usavršavanje)	43.705,00	64.793,00	20.269,00	31,3 %	46,4 %
5.	Rashodi za materijal i energiju (uredski materijal, materijal i sirovine, materijal i dijelovi za tekuće i invest. održavanje, služb. radna i zaštitna odjeća)	97.956,00	119.620,88	60.995,00	50,9 %	62,5 %
6.	Rashodi za usluge (najamnina i režijski troškovi za prostor u DZ Osijek, usluge promidžbe i informiranja, usluge tekućeg i investicijskog održavanja, ugovor o djelu- voditelj projekta MZ i ostale usluge-tiskanje publikacija, troškovi zaštitara, odlaganje infektivnog otpada)	217.675,00	163.820,15	140.352,00	85,7 %	64,5 %
7.	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja (premije osiguranja prijevoznih sredstava, reprezentacija i ostali nespomenuti rashodi poslovanja)	438,00	12.100,00	15.165,00	125,3 %	-
8.	Ostali financijski rashodi (negativne tečajne razlike po računu)	48,00	0,00	12,00	-	25,0 %
9.	Postrojenja i oprema (uredska i komunikacijska oprema)	80.282,00	34.260,44	34.504,00	100,7 %	42,9 %
10.	Nematerijalna proizvedena oprema (ulaganje u računalne programe)	0,00	27.466,00	26.984,00	98,2 %	-
UKUPNO		1,322.174,00	1,489.012,14	1,251.284,00	84,0%	94,6%

b) Izvješće o obavljanju djelatnosti Centra za zdravstvenu zaštitu mentalnog zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti Osijek

Tijekom 2013. godine Centar je evidentirao 57 novoprimljenih pacijenata, od toga 30 opijatskih i 27 neopijatskih. Tom broju dodani su pacijenti koji su u Centru registrirani tijekom prijašnjih godina, ukupno 237, tako da je sveukupno bilo 294 aktivna pacijenta. Od toga broja 239 pacijenata (81,29%) su opijatski ovisnici, a 55 (18,71%) su neopijatski konzumenti i/ili ovisnici. Do 2009. godine imali su prevagu tzv. neopijatskih ovisnika (2/3), a 1/3 je konzumirala opijate. Od 2010. godine omjer se povećava u korist opijatskih pacijenata, a trenutni omjer je opijati:neopijati 4,35:1. Prosječan broj godina koje pacijent provede u tretmanu Centra je 5,68 godina.

Većina pacijenata je iz Osijeka, ukupno 201. S područja Belog Manastira upućeno je 38 pacijenata, iz Đakova 28, iz Valpova 12, iz Našica 3, iz Donjeg Miholjca 2, a iz drugih županija 10 pacijenata. Tijekom razdoblja 2009. - 2013. godine bilježi se kontinuirani povećani priljev pacijenata s područja Belog Manastira, a od 2012. godine i povećani priljev s područja Valpova.

Najveći broj pacijenata samoinicijativno se javio u Centar, njih 168, 27 su uputili sudovi, 21 Državno odvjetništvo, 16 pacijenata je upućeno od strane obitelji, a od strane liječnika, škola i ostalih (uvjetni otpusti iz penalnog sustava, odgajatelji i sl.) upućeno je ukupno 62 pacijenta.

Na području sekundarne prevencije (liječenja) tijekom 2013. godine obavljeno je ukupno 14798 intervencija i to: 108 prvih pregleda, 1589 ponovnih pregleda, 431 tretman s roditeljima, 294 Pompidou upitnika (ispunjavanje individualnih zdravstveno-statističkih izvješća o ovisnicima u programu liječenja), 62 kratka savjetovanja, 48 intervjuja, 1736 individualnih savjetovanih tretmana, 1698 rada na modifikaciji ponašanja, 1194 psihoterapijske intervencije (površinska i ponašanja), 10 tehnika opuštanja, 15 intervencija u rješavanju zdravstvenih potreba, 3 konzultacije sa zdravstvenim djelatnicima, 2045 uzimanja uzorka urina, 3907 testiranja na različite psihoaktivne tvari iz uzorka urina, 29 uzimanja uzorka kapilarne krvi, 117 testiranja za 4 bolesti koje se prate (HCV, HBV, TPHA, HIV) iz uzorka kapilarne krvi, 383 intervencije telefonom, 222 psihološke obrade, 315 ekspertiza, 118 izvješća za sustav pravosuđa, 87 liječničkih potvrda, 40 obrada podataka i izvješća, 212 registriranja i evidentiranja te 135 savjetovanih kontakata.

294 aktivna pacijenta bila su 1697 puta na pregledu u Centru, što prosječno iznosi 5,78 pregleda po osobi. Od ukupnog broja aktivnih pacijenata 244 je muškog spola (82,99%), a 50 pacijenata je ženskog spola (17,01%). Najveći broj pacijenata je u dobnoj skupini od 31 - 35 godina, odnosno od 26-30 godina, ukupno 146 (49,66%). U dobnoj skupini od 36 - 40 godina bilježi se 50 (17,01%) pacijenata. U dobnoj skupini od 16 - 20 godina bilježi se 37 pacijenata (12,59%). U dobnoj skupini od 21 - 25 godina bilježi se 30 (10,20%) pacijenata. Iznad 40 godina bilježi se 27 pacijenata (9,18%), u dobnoj skupini od 11 - 15 godina bilježe se 4 pacijenta.

Svi pacijenti u Centru prate se i po tome što uzimaju kao primarnu, a što kao sekundarnu psihoaktivnu tvar. Pod primarnom psihoaktivnom tvari podrazumijeva se ona tvar koju pacijent češće uzima, odnosno tvar koja je glavno sredstvo ovisnosti. Od ukupnog broja aktivnih pacijenata (294) 231 pacijent kao primarnu psihoaktivnu tvar konzumira opijate, 55 kanabis te 8 kokain.

Glavna sekundarna psihoaktivna tvar je iz grupe marihuane (kanabis) i konzumira je 116 pacijenata. Tijekom posljednjih pet godina bilježi se porast konzumacije kokaina kao sekundarne psihoaktivne tvari kod 31 pacijenta, a broj konzumenata koji konzumiraju amfetamine kao sekundarnu psihoaktivnu tvar je i nadalje velik, ukupno 17 pacijenata. Dio pacijenata kao sekundarnu psihoaktivnu tvar konzumira različite psihofarmake, ukupno 19 pacijenata. Od ukupnog broja pacijenata njih 220 pored primarne psihoaktivne tvari konzumira barem još jednu.

Od 294 pacijenta, 231 pacijent je opijatski ovisnik, a 8 pacijenata su ovisnici o kokainu. Manji broj ovisnika, ukupno 51 prethodno je liječen u nekoj drugoj ustanovi. Uz nove opijatske ovisnike (14) u Centru se liječe i ovisnici prijavljeni proteklih godina, a čije je liječenje u tijeku. Od 239 aktivnih opijatskih ovisnika na supstitucijskoj terapiji bilo je ukupno 212. U okviru sekundarne prevencije provodi se sa svakim pacijentom individualni rad, a s prisutnim članovima njegove obitelji obiteljska

terapija. Na svakom prvom i kontrolnom pregledu provodi se detaljan pregled koji podrazumijeva anamnezu (obiteljsku, ovisničku, osobnu i socijalnu), klinički pregled, orijentacioni neurološki pregled, trenutni psihički status te testiranje na različite psihoaktivne tvari. Ovi ovisnici se uključuju u neku od mogućih načina supstitucijske terapije, metadonsku terapiju, terapiju buprenorfinom ili u tzv. drug-free pristup. Osim toga liječe i komorbiditet uključivanjem potrebitih psihofarmaka. Od 2011. godine bilježe sve učestaliju pojavu zlorabe buprenorfina (supstitucijska terapija), kao konzumacije prve droge s ilegalnog tržišta, a trend se nastavlja i u 2013. godini kod ukupno 12 novoprimljenih opijatskih ovisnika. 212 ovisnika provodilo je ili provodi jednu od supstitucijskih terapija, a 27 ovisnika je na drug-free tretmanu.

Od početka rada Centra evidentirano je ukupno 586 opijatskih ovisnika. 425 ovisnika opijate uglavnom konzumira intravenozno, a 161 ušmrkavanjem. S obzirom na rizično ponašanje, korištenje zajedničkog pribora, nekritične spolne odnose, pozitivni nalazi markera na hepatitis B i/ili C često su prisutni. Testirano je ukupno 280 opijatskih ovisnika. Marker na hepatitis B pozitivan su kod 34 ovisnika, na hepatitis C 108, a na hepatitis B i C pozitivno je 23 ovisnika. Nijedan ovisnik nije pozitivan na HIV.

Najveći dio neopijatskih konzumenata ima izrečenu mjeru obvezatnog liječenja od strane državnog odvjetništva, prekršajnog suda ili centra za socijalnu skrb koja se provodi u Centru. O početku i/ili tijekom, odnosno završetku izrečene mjere Centar obavještava nadležne ustanove i institucije.

Dio opijatskih ovisnika također ima izrečenu mjeru obvezatnog liječenja koja se provodi u Centru. Tijekom 2013. godine bilježe i tzv. uvjetne otpuste iz penalnih ustanova.

U Centar je upućeno 68 osoba radi provođenja mjere obvezatnog liječenja, 22 u sklopu uvjetnih otpusta iz penalnih ustanova, 4 uvjetne kazne, 42 osobe radi izrečene mjere obvezatnog liječenja od strane suda, 4 ostalih. Mjeru je završilo 28 pacijenata, 16 mjera je u tijeku, 17 ih nije završilo mjeru, a 11 ih se prestalo javljati u Centar.

Ekspertiza o završenom liječenju upućenih sustavu pravosuđa i evaluacija o provođenju supstitucijske terapije opijatskih ovisnika upućene liječnicima opće medicine i dr. bilo je ukupno 315. Izvještaja o stanju izvršenja mjera obvezatnog liječenja za pacijente upućene sustavu pravosuđa i centrima za socijalnu skrb bilo je 118.

Sastavni dio tretmana je i rad s obitelji ovisnika (roditelji ili supružnici) kojih je u 2013. godini bilo 431. Za osobe koje se ne žele identificirati osigurava se i provodi savjetovališni rad s mladima i/ili članovima njihove obitelji. Kroz Savjetovalište obavljeno je 135 stručnih intervencija.

Na području mentalnog zdravlja bilježi se 57 pacijenata (3 osobe zbog ovisnosti o kocki, 9 osoba zbog ovisnosti o alkoholu, 4 osobe zbog ovisnosti o psihofarmcima te 26 adolescenata s poteškoćama iz domene zaštite mentalnog zdravlja).

Tijekom 2013. godine na području primarne prevencije održano je 10 predavanja za roditelje, 187 predavanja za učenike od čega 157 u okviru projekta "Zdrav za 5", 2 radionice za učenike, 4 tribine, testiranje 149 učenika (slučajni uzorak) u 4 prosvjetne institucije, Okrugli stol "Kako motivirati pacijente za promjenu terapije koja doprinosi boljoj kvaliteti života ovisnika", Okrugli stol "Stari i novi izazovi ovisnosti", 6 edukacija za zdravstvene djelatnike-medicinske sestre, 12 sudjelovanja u posebnim programima, 12 sudjelovanja u medijskim i TV emisijama, 3 obilježavanja značajnih datuma.

U ovom izvještajnom razdoblju realizirana su 4 projekta:

1. "Prevenција ovisnosti"- obilježen je Dan planete Zemlje, prezentirane su preventivne aktivnosti Centra na obilježavanju Dana borbe protiv ovisnosti te projekt "Mladost zna, može i HOĆE".
2. "Testiranje u školama" - izvršeno je testiranje na psihoaktivne tvari izabranog uzorka učenika jedne srednje škole i 3 prosvjetne institucije s područja Županije. Testiranje su provele djelatnice Centra. Broj testiranih učenika je 149.

3. "Screening - rano otkrivanje rizičnog ponašanja mladeži"- anketirano je ukupno 1664 učenika srednjih škola. Po rezultatima evidentirano je ukupno 108 učenika umjereno i visoko rizičnih za mentalne poremećaje. U savjetovani tretman odazvalo se 20 obitelji, a u produljenom tretmanu je 16 adolescenata s obitelji.
4. "Mladost zna, može i HOĆE" - centralna proslava obilježavanja Mjeseca borbe protiv ovisnosti održana je 28. studenog 2013. godine u SD Zrinjevac Osijek. Na priredbi je bilo 166 sudionika, s ukupno 16 mentora. Posjetitelja je bilo cca 800 - 1000.

Sagledavajući sve navedene podatke o radu Centra u 2013. godini potrebno je istaknuti sljedeće:

- u ovom izvještajnom razdoblju bilježi se blagi pad broja novoprimljenih pacijenata
- prema dobnoj strukturi kod novoprimljenih pacijenata prevladavaju mladi ovisnici/konzumenti, a kod aktivnih pacijenata prevladavaju stariji ovisnici
- bilježi se daljnji porast zloporabe buprenorfina (supstitucijska terapija) kao prve ulazne droge nabavljene na ilegalnom tržištu
- omjer aktivnih pacijenata koji konzumiraju opijate, u odnosu na one koji konzumiraju neopijate je 4,35:1
- omjer novoprimljenih pacijenata koji konzumiraju opijate, u odnosu na one koji konzumiraju neopijate je 1:1,9
- bilježi se porast broja novih opijatskih ovisnika sve mlađe dobne skupine i porast broja opijatskih ovisnika u odnosu na ukupan broj aktivnih pacijenata
- registriranje sve mlađe dobne skupine opijatskih ovisnika, a koji su rezultat sve ranijeg eksperimentiranja i konzumacije tzv. "lakih" droga, kao i vrlo liberalnog stava prema konzumacijama istih, i neznanja o štetnostima u populaciji mladih, ali i u drugim društvenim sferama
- nastavlja se pojava roditelja ovisnika koji imaju uglavnom malu djecu i čije su posljedice teško predvidive, ali zasigurno će rezultirati novim i teškim problemima kako u obiteljima, tako i u široj društvenoj zajednici

III. PROVEDBA NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE DROGA NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

PREGLED PO DJELATNOSTIMA

a) Djelatnost socijalne skrbi

Tijekom 2013. godine aktivnosti stručnih radnika **Centra za socijalnu skrb Osijek** bile su vezane za:

- I. Izradu mišljenja o konzumentima opojnih sredstava, počiniteljima kaznenih djela i prekršaja za potrebe Općinskog, Županijskog, Prekršajnog suda i državnih odvjetništava:
 - za maloljetne osobe (do 18. godine) - 9
 - za mlade punoljetne osobe (do 21. godine) - 6
 Sveukupno: 15 osoba

II. Provođenje odgojnih mjera

Tijekom godine izrečeno je 6 novih odgojnih mjera Pojačane brige i nadzora, od toga broja 2 je bilo vezano za kaznena djela zlouporabe droge. U tretmanu tijekom 2013. godine bilo je aktivnih 35 osoba, od toga 9 vezano za zlouporabu droga.

Posebne obveze:

- podvrgavanje stručno medicinskom postupku ili postupku odvikavanja od droge ili drugih ovisnosti - ukupno 12 osoba
- uključivanje u skupni ili pojedinačni rad u savjetovalištu - 5 osoba

III. Individualni savjetodavni rad s mladima i njihovim roditeljima iz kategorije rizične populacije, neotkrivenih

- 4 osobe, 1 maloljetna te 3 mlađe punoljetne osobe

IV. Upućivanje na smještaj u terapijske zajednice

- 19 smještaja, 17 muškaraca i 2 žene
- 6 obustava smještaja.

Tijekom prošle godine u tretmanu Centra i evidenciji zbog problema ovisnosti bilo je sveukupno 55 osoba. Od toga broja 19 je počinilo kazneno djelo ili prekršaj, izrečena su 2 mjere Obiteljsko pravne zaštite - mjera nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi - jedan ili oba roditelja ovisnici, realizirano je 19 smještaja u komune.

Na temelju brojčanih pokazatelja, praćenja pojave te tretmana uočava se nešto manji broj osoba u odnosu na izrečene mjere u 2012. godini. Uočen je recidiv već evidentiranih osoba. Radi se najvećim dijelom o eksperimentatorima s opojnim sredstvima i o kaznenim djelima posjedovanja i dilanja.

Zabrinjavajuća je pojavnost sve mlađih konzumenata alkohola kao i pijenje alkohola kao način zabave i značajno je veći broj tih osoba. Manji broj ovisnika vidljiv je posebno kroz mali broj upućivanja u Centar za prevenciju.

Na području nadležnosti **Centra za socijalnu skrb Beli Manastir** tijekom 2013. godine aktivnosti su bile usmjerene na individualne razgovore s maloljetnicima, mlađim punoljetnicima i njihovim roditeljima na osnovi dopisa policije o podnesenim kaznenim ili prekršajnim prijavama, zaticanja maloljetnika u nedozvoljenim noćnim izlascima, intervencija na zahtjev osnovnih škola ili savjetodavnog rada pružanja pomoći obitelji. Od srednjih škola dobili su 9 dopisa o učenicima koji imaju veliki broj izostanaka i kojima prijeti isključivanje s nastave. Prilikom tih razgovora redovito je doticana tema zlouporabe droga i alkohola. Neke roditelje savjetovali su da s maloljetnikom posjete Centar za prevenciju u Osijeku, a kako bi potvrdili ili otklonili sumnje da njihovo dijete konzumira drogu.

U 2013. godini obavljen je razgovor s 3 maloljetnika i njihovim roditeljima, a povodom dopisa policije o podnesenim posebnim izvješćima Općinskog državnog odvjetništva u Osijeku zbog sumnje na počinjenje kaznenog djela preprodaje droge.

Maloljetnici i mlađi punoljetnici koji su prekinuli srednjoškolsko obrazovanje te njihovi roditelji upoznati su s osnovama programa stručnog osposobljavanja za pomoćna zanimanja koje se provodi pri Zavodu za zapošljavanje te o uvjetima za ostvarivanje prava na besplatno osposobljavanje.

Na području nadležnosti **Centra za socijalnu skrb Donji Miholjac** tijekom 2013. godine evidentirano je 2 slučaja zlouporabe droga koja se odnose na mlađe punoljetnike. Prvi ima 19 godina i učenik je 2. razreda srednje škole, smješten je u Domu za odgoj djece i mladeži u Osijeku zbog prekomjerne konzumacije alkohola i marihuane. Obraden je u Centru za prevenciju u Osijeku. Dosadašnjim tretmanom postiglo se da alkohol skoro i ne konzumira, dok marihuanu konzumira vrlo rijetko (dobiveno samoiskazom i temeljem izvješća Ustanove).

Drugi ima također 19 godina i ima završenu osnovnu školu. Bio je u Zavodu Turopolje zbog izrečene odgojne mjere jer je konzumirao nekoliko vrsta droga (od marihuane do heroina). Bio je na metadonskoj terapiji pri Centru za prevenciju u Osijeku. Samoinicijativno je prestao s uzimanjem zamjenske terapije i s odlascima u Centar. U dogovoru s liječnikom obiteljske medicine započeo je sa smanjivanjem dnevne doze terapije.

Na području nadležnosti **Centra za socijalnu skrb Đakovo** evidentirano je tijekom 2013. godine 33 ovisnika (27 muških i 5 ženskih), od kojih 5 nije redovno završilo srednju školu do kraja godine. U Centru se provodio savjetodavni rad sa svim ovisnicima.

Za 3 muška ovisnika izrečena je Sigurnosna mjera obaveznog liječenja od droga, za 1 muškog ovisnika Sigurnosna mjera obaveznog liječenja od alkohola, obje mjere izrečene su od strane suda, za 2 ovisnika (1 muško, 1 žensko) izrečena je od strane Općinskog suda i Općinskog državnog odvjetništva. Odgojna mjera posebne obveze podvrgavanja medicinskom postupku odvikavanja od droga ili drugih ovisnosti prema Zakonu o sudovima za mladež.

19 maloljetnih osoba intoksicirano je alkoholom i/ili marihuanom (4 ženske i 15 muških) i s njima se provodio rad u obitelji, intervencija, upućivanje u savjetovanište, izrečene su mjere za zaštitu maloljetnika (nadzor nad roditeljskom skrbi, opservacija u ustanovi socijalne skrbi, izdvajanje iz obitelji kroz pružanje usluga privremenog smještaja), za 2 muška ovisnika realizirana je usluga smještaja (1 ovisnik u Domu za ovisnike zajednice Susret i 1 ovisnik u Terapijskoj zajednici Udruge "Moji dani" u Đurmancu), 6 muških ovisnika osuđeno je na kaznu zatvora, 4 ovisnika uspostavilo je apstinenciju (2 muška i 2 ženska).

Navedeni ovisnici dolaze iz obitelji prosječnog materijalnog statusa i najčešće imaju podršku obitelji tijekom liječenja od ovisnosti. Većina podataka i informacija o ovisnicima dobivena je kroz obavijesti Policijske postaje Đakovo, odnosno sudova, a manji broj ovisnika samoinicijativno se javljao zbog problema ovisnosti. Ovisnicima i povremenim uzimateljima droga u Centru je pružena pomoć u vidu upućivanja, savjetovanja, informiranja, razgovora s njihovim obiteljima te kroz podršku pri pronalaženju zaposlenja nakon liječenja.

U Osnovnoj školi I. G. Kovačić u Đakovu održana su dva predavanja na temu: Prevencija ovisnosti o drogama za roditelje učenika osmih razreda. Održan je sastanak sa stručnim suradnicima osnovnih i srednjih škola u Đakovu, na kojem su ih djelatnici Centra informirali o mogućnostima liječenja bolesti ovisnosti u našoj Županiji te u drugim županijama.

Nastavila se dobra suradnja Centra za socijalnu skrb Đakovo i svih ostalih dionika, što je rezultiralo pozitivnim pomacima u problematici kojom se svi zajedno bave na području Osječko-baranjske županije, odnosno Grada Đakova i čitave Đakovštine. Dobru suradnju imaju s Udrugom "NE-ovisnost" koja djeluje u Vrbici kraj Đakova, a tijekom 2013. godine uspostavili su intenzivniju suradnju s osnovnim i srednjim školama na području Grada Đakova.

Na području nadležnosti **Centra za socijalnu skrb Našice** tijekom 2013. godine evidentirano je 3 slučaja zlouporabe droga. 1 osoba je maloljetna i zbog kaznene prijave Policijske postaje Našice upućena u Općinsko državno odvjetništvo u Osijeku. 2 osobe su punoljetne, jedna je sama zatražila upućivanje u Dom za ovisnike u Splitu i nakon 3 mjeseca samovoljno je prekinula tretman, dok je druga osoba zatražila intervenciju Centra do isteka kazne zatvora zamijenjene „uvjetnim otpustom“.

Na području nadležnosti **Centra za socijalnu skrb Valpovo** tijekom 2013. godine evidentirano je 16 slučajeva zlouporabe droga, 15 muških i 1 ženska osoba, od kojih su 14 maloljetnici, a 2 su mlađe punoljetne osobe.

Mjere upućivanja na liječenje u Centar za prevenciju u Osijeku izreklo je Općinsko državno odvjetništvo u Osijeku za 2 osobe (1 mlađa punoljetna i 1 maloljetna osoba), Općinski sud u Osijeku za 4 osobe (maloljetnici) te Prekršajni sud u Valpovu za 5 osoba. Za 2 maloljetne osobe (1 muška i 1 ženska) kazneni postupak je obustavljen jer je Općinsko državno odvjetništvo u Osijeku primijenilo uvjetovani oportunitet/odnosno kazneni postupak je obustavljen zbog pozitivnih socioanamnestičkih podataka. Prema 3 maloljetne osobe Općinski sud u Osijeku je izrekao odgojnu mjeru pojačane brige i nadzora, jer posjedovanje manje količine droge nije bio primarni problem u ponašanju.

Sve evidentirane osobe su od strane policije zatečene najčešće s malim količinama marihuane. Uz provođenje odgojnih mjera Centar je provodio savjetodavni rad s roditeljima i samim počiniteljima djela. Nitko od evidentiranih nije recidivirao, a prema trojici počinitelja još uvijek traje odgojna mjera-upućivanje u Centar za prevenciju ovisnosti.

Kontakt s maloljetnikom/mladim punoljetnikom traje dok se provodi sudski postupak ili odgojna mjera. Rad na terenu je pokazao da se mladi ovisnici vrlo rijetko javljaju samoinicijativno, već se do njih dolazi isključivo na temelju prijave policije.

b) Djelatnost zdravstva

Na **Klinici za psihijatriju KBC Osijek** u 2013. godini hospitalno je liječeno 15 odraslih osoba zbog ovisnosti o drogama, 14 pacijenata muškog spola, a 1 ženskog. 2 pacijenta muškog spola su bili liječeni primarno zbog ovisnosti o heroinu, odnosno razvoja apstinencijskog sindroma. 6 pacijenata je liječeno primarno zbog dijagnoze iz kruga psihotičnih poremećaja te 1 zbog dijagnoze iz kruga poremećaja ličnosti, a dijagnoza ovisnosti je postavljena kao sporedna. Svi hospitalizirani pacijenti su bili u recidivu. Na Klinici nitko nije umro od posljedica zlouporabe droga tijekom 2013. godine. Prosječna dob ovisnika je bila 31 godina. 1 pacijent je upućen na liječenje u Neuropsihijatrijsku bolnicu "Dr. Ivan Barbot" u Popovači zbog potrebe za dugotrajnijim stacionarnim psihijatrijskim liječenjem osnovnog, tj. psihotičnog poremećaja.

Ambulantno je pregledano 28 ovisnika odrasle dobi, 20 zbog ovisnosti o kanabisu, a 8 zbog politoksikomanije (kombinacija više droga). Kod 8 pacijenata ovisnost je bila osnovna dijagnoza, a kod 20 ovisnost je bila sekundarna dijagnoza. 19 ambulantno pregledanih odraslih osoba je bilo muškog spola i 9 ženskog spola.

Na Kliničkom odjelu za dječju i adolescentnu psihijatriju 1 maloljetnik je bolnički liječen zbog ovisnosti o heroinu (apstinencijski sindrom) i 3 zbog ovisnosti o kanabisu. Svi su bili muškog spola i prosječne dobi 15 godina.

Kroz ambulante Kliničkog odjela za dječju i adolescentnu psihijatriju zabilježen je 81 pregled maloljetnika s problemom ovisnosti (47 muških i 7 ženskih). Kod velike većine se radilo o ovisnosti, odnosno, zlouporabi lakih droga (psihostimulansi, marihuana) u komorbiditetu s drugim psihičkim problemima (alkoholizam, kockanje, poremećaji ponašanja). Prema kliničkim podacima, zlouporaba droga kod maloljetnika je i dalje u porastu.

c) Carinska djelatnost

Tijekom 2013. godine na području djelovanja Područnog carinskog ureda Osijek (PCU) zaplijenjene su sljedeće vrste i količine droga:

Mjesec/2013.	Marihuana/gr	Tablete koje sadrže psihotropne tvari/kom	Steroidi/mg
Siječanj	10.735,28	486	
Veljača	1.436,87	716	47.250,00
Ožujak	6,00	1.738	2.000,00
Travanj	16.798,00	1.077	
Svibanj	876,00	160	
Lipanj		143 (23 Batina)	
Srpanj		224 (104 Batina)	
Kolovoz		580	
Rujan		200	50,00
Listopad		347	
Studeni	21.419,00	1.164	
Prosinac	21.667,00	511	
UKUPNO	72.938,15	7.346 (127 Batina)	49.300,00

d) Djelatnost unutarnjih poslova

Policajska uprava osječko-baranjska tijekom 2013. godine provodila je niz kako preventivnih, tako i represivnih mjera i radnji s ciljem suzbijanja zlouporabe droga i smanjenja dostupnosti droga.

Tijekom 2013. godine evidentirano je ukupno 206 osoba koje se dovode u vezu sa zlouporabom droga, bilo kao počinitelji kaznenih djela ili prekršaja, bilo kao konzumenti droga. Od toga broja je u 2013. godini bilo ukupno 145 novoevidentiranih osoba, odnosno osoba koje su po prvi puta evidentirane za kazneno djelo ili prekršaj. Od ukupnog broja novoevidentiranih osoba 35 osoba je bilo maloljetno, od kojih su 33 osobe evidentirane kao konzumenti kanabisa, dok su 2 osobe evidentirane kao konzumenti depresenata, odnosno lijekova koji kao aktivnu tvar sadrže drogu koja se nalazi na Popisu droga. Najveći broj evidentiranih osoba u svezi zlouporabe droga bio je na području Osijeka i Đakova. Na području ove Policijske uprave u 2013. godini otkrivena su i procesuirana ukupno 303 kaznena djela iz domene zlouporabe droga, za koja je prijavljeno 135 osoba. U 2013. godini radi neovlaštenog posjedovanja droga podnesena su ukupno 82 optužna prijedloga nadležnim prekršajnim sudovima zbog počinjenog istog broja prekršaja iz Zakona o suzbijanju zlouporabe droga, a za što je prijavljena 81 osoba.

Postupanje policijskih službenika Policijske uprave Osječko-baranjske u 2013. godini bila je usmjerena prema preprodavačima droge tj. "dilerima", kao i organiziranim oblicima preprodaje i krijumčarenja droga u svezi čega je detektirano i procesuirano više slučajeva organiziranih oblika preprodaje i krijumčarenja droga u kojima je sudjelovalo više osoba, a sve to u suradnji s nadležnim državnim odvjetništvima.

Kao rezultat navedenih aktivnosti na području Osječko-baranjske županije od ukupno 303 kaznena djela otkrivena su i evidentirana 263 kaznena djela koja se odnose upravo na krijumčarenje, neovlaštenu prodaju, proizvodnju, posjedovanje radi preprodaje većih količina droga, navođenje drugih na trošenje droga i drugo. Za rečena kaznena djela 2013. godine u Istražni centar Županijskog suda u Osijeku, odnosno od primjene novog Zakona o kaznenom postupku od 1. rujna 2011. godine, pritvorskom nadzorniku Policijske uprave Osječko-baranjske ukupno je privedeno 33 osobe.

U kriminalističkim istraživanjima policijski službenici Policijske uprave Osječko-baranjske provodili su pretrage, uhićenja i druge vrste izvida kaznenih djela radi što kvalitetnijeg i hitnijeg postupanja te dovođenja uhićenih osoba na daljnje kriminalističko istraživanje, odnosno da one osobe koje se upuste u kriminalne aktivnosti vezane uz zlouporabu droga budu što prije otkrivene i procesuirane, što je u konačnici i rezultiralo razbijanjem određenog broja kriminalnih skupina koje su se bavile krijumčarenjem i preprodajom droga, poglavito droge marihuane. Osim toga, zaplijenjena je i znatna količina droge, što je sigurno imalo utjecaj na narko-scenu koja se nalazi na području naše Županije.

Osnovni ciljevi, odnosno prioriteti rada na suzbijanju zlouporabe droga, odnosili su se na područje smanjenja ponude droga, kao i na smanjenje potražnje droga, zbog čega je uspostavljena koordinacija s drugim državnim tijelima i institucijama koje se bave navedenom problematikom, kao i međunarodna suradnja. U tom smislu ostvarena je suradnja na međunarodnoj razini sa zemljama Europske unije, kao i s drugim državama u regiji u cilju otkrivanja i presijecanja krijumčarskih kanala i tokova droge. Navedena suradnja ostvarivana je kroz institucionalizirane oblike (Interpol, Europol), kao i kroz regionalnu suradnju, odnosno multilateralnu i bilateralnu suradnju s pojedinim državama.

Tijekom 2013. godine predmet izvršenja kaznenog djela najčešće je bila konoplja tipa droge marihuana, što je rezultiralo s ukupno 277 kaznenih djela, za koja je prijavljeno 113 osoba. Od tog broja 30 osoba je privedeno u Istražni centar Županijskog suda u Osijeku ili pritvorskom nadzorniku Policijske uprave Osječko-baranjske. Za proizvodnju kanabis biljke evidentirano je 13 kaznenih djela, za što je prijavljeno 13 osoba. Također je za drogu tipa amfetamin-speed evidentirano 5 kaznenih djela, za što su prijavljene 4 osobe, od kojih je 1 osoba privedena, dok je za drogu heroin evidentirano 5 kaznenih djela, za što su prijavljene 2 osobe koje su privedene pritvorskom nadzorniku. Za zlouporabu lijekova koji se nalaze na Popisu droga evidentirana su 3 kaznena djela, a prijavljena je 21 osoba, dok je za neovlašteno posjedovanje takvih lijekova utvrđen prekršaj u 20 slučajeva.

Na području Osječko-baranjske županije tijekom 2013. godine izvršeno je ukupno 184 zapljene droge i to:

Vrsta	Broj zapljena	Količina
Opijum/g		
Benzodijazepini/kom	13	233
Anabolički steroidi/kom	1	104 kom.
Buprenorfin/kom	2	3
Metadon otopina/ml	2	11
Heroin/g	2	25,3
Marihuana (kanabis)/g	128	5480,7
Kanabis biljka/ kom	18	138
Kanabis smola (hašiš)/g	1	0,60
Kanabis sjeme/g	9	30
LSD/doza		
Amfetamin/g	8	158,3
UKUPNO	184	

Prilikom suzbijanja potražnje i dostupnosti droga provođenjem tzv. "ulične redukcije" vršila se kontrola osoba i vozila s ciljem pronalaska droge, te su se vršile preventivno-represivne mjere i aktivnosti na javnim mjestima, posebno oko odgojno-obrazovnih ustanova, kao i prilikom održavanja raznih manifestacija. Spomenute mjere provodile su se s ciljem smanjenja potražnje i dostupnosti droga na javnim mjestima, te radi sprječavanja uspostavljanja tzv. "otvorenih narko-scena".

Takve preventivno-represivne mjere provedene su i u prometu, tj. tijekom nadzora i kontrole prometa, te kod obavljanja očevida prometnih nezgoda u cilju otkrivanja i procesuiranja prekršaja upravljanja vozilima pod utjecajem droga, kao i nastanka prometnih nezgoda uslijed navedenih uzroka. Radi presijecanja ilegalnih kanala i tokova kojim ulazi i cirkulira droga kroz područje Osječko-baranjske županije, kao i suzbijanja ilegalne proizvodnje droga, provodile su se mjere kontrole državne granice, a u cilju sprječavanja krijumčarenja droga preko graničnih prijelaza, kao i preko mjesta pogodnih za ilegalni prijelaz državne granice u čemu su značajnu ulogu imali policijski službenici - vodiči službenih pasa sa svojim psima.

Sukladno pokazateljima u svezi problematike kriminaliteta droga u promatranom razdoblju, predviđa se da u narednom razdoblju neće doći do povećanja kriminaliteta droga u značajno većoj mjeri. Unatoč tome, a i zbog činjenice da se kod kriminaliteta droga radi o kriminalitetu odnosno o kaznenim djelima koja se najčešće nalaze unutar tzv. "tamne brojke", policijski službenici Policijske uprave Osječko-baranjske će i nadalje proaktivno djelovati u cilju prikupljanja operativnih informacija o kaznenim djelima kriminaliteta droga i osobama koje su uključene u gore navedene kriminalne aktivnosti, kao i poduzimati sve moguće mjere i radnje na suzbijanju navedenog kriminaliteta. Prijedlog aktivnosti usmjerenih prevenciji i liječenju ovisnosti za 2013. godinu sadržan je u mjerama i aktivnostima MUP-a RH u Strategiji suzbijanja zlouporabe droga, kao i u Akcijskom planu, dok se konkretne preventivne aktivnosti na terenu provode od strane Odjela za prevenciju pri ovoj Policijskoj upravi.

e) **Djelatnost pravosuđa i izvršenja kaznenih djela**

U svezi s provedbom Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj, ovo Izvješće sadržava postupanje državnih odvjetnika na području nadležnosti **Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku** po kaznenim prijavama zbog kaznenih djela zlouporabe droga i tvari zabranjenih u sportu, počinjenih od strane odraslih osoba, mlađih punoljetnika i maloljetnih osoba.

1. Kriminalitet odraslih osoba

U izvještajnom razdoblju na području nadležnosti Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku podnesene su kaznene prijave protiv 88 odraslih osoba zbog kaznenih djela zlouporabe droga i tvari zabranjenih u sportu, dakle, manji broj (37,14%) u odnosu na 2012. godinu kada je bilo prijavljeno 140 osoba, a što je u najvećem dijelu vezano uz novi Kazneni zakon donesen 2011. godine koji je stupio na snagu 01. siječnja 2013. godine, odnosno dekriminalizaciju odredbe čl. 173. st. 1. Kaznenog zakona iz 1997. godine (posjed droge).

a) županijska nadležnost

Tijekom izvještajnog razdoblja Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku zaprimilo je kaznene prijave protiv 5 odraslih osoba zbog kaznenih djela zlouporabe droga i tvari zabranjenih u sportu koji podatak nije potrebno posebno komentirati niti uspoređivati s prethodnom izvještajnom godinom s obzirom da je kazneno djelo iz čl. 173. st. 2. KZ/97. (proizvodnja i prodaja droge) za koje je u nadležnosti županijskog državnog odvjetništva bilo prijavljeno najviše osoba prešlo u nadležnost općinskih državnih odvjetništava. Ono što je potrebno istaknuti jest činjenica da je izmjena Kaznenog zakona u znatnoj mjeri izmijenila i udio kaznenih djela zlouporabe droga u ukupnoj strukturi kriminaliteta u nadležnosti Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku, pa se tako ova grupa kaznenih djela, koja je kroz sva prethodna izvještajna razdoblja bila najzastupljenija u ukupnoj strukturi kriminaliteta u županijskoj nadležnosti i kretala se između 45-55%, svela na postotak od 6,75%.

S tim u svezi, osim činjenice da niti jedna od spomenutih 5 kaznenih prijava nije odbačena, u daljnjem postupku po navedenim prijavama nisu uočeni statistički pokazatelji koji bi ukazivali na pojave koje je potrebno posebno komentirati.

b) općinska nadležnost

Tijekom 2013. godine u općinskim državnim odvjetništvima s područja nadležnosti Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku prijavljene su 83 odrasle osobe zbog kaznenog djela zlouporabe droga što predstavlja izvjesno smanjenje (10,8%) u odnosu na prethodno razdoblje kada su bile prijavljene 93 odrasle osobe za ovu vrstu kriminaliteta.

Zbog naprijed navedenih razloga nije moguće do sljedećeg izvještajnog razdoblja realno komentirati statističke pokazatelje, ali usporedbom podataka iz prethodnog izvještajnog razdoblja odnosno kaznenog djela iz članka 173. st. 2. KZ/97. sa kaznenim djelom iz članka 190. st. 1. i 2. KZ/11. (kontinuitet) uočava se razlika u 7 prijavljenih odraslih osoba više u 2013. godini za to kazneno djelo koji podatak ukazuje približno kretanje ove vrste kriminaliteta u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje.

Općinsko državno odvjetništvo u Osijeku

Tijekom izvještajnog razdoblja Općinsko državno odvjetništvo u Osijeku zaprimilo je kaznene prijave protiv 75 odraslih osoba zbog kaznenih djela zlouporabe droga i tvari zabranjenih u sportu što u odnosu na prethodnu 2012. godinu kada je za ovu vrstu kriminaliteta prijavljena 81 osoba predstavlja smanjenje od 8%. Udio ove vrste kaznenih djela u ukupnoj strukturi kriminaliteta odraslih osoba je veći i iznosi 4,2% u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje kada je iznosio 2,1%. Najveći broj osoba prijavljen je zbog kaznenog djela neovlaštene proizvodnje i prometa drogama iz članka 190. KZ/11. (ranije čl. 173. st. 2. KZ/97.) i to zbog kaznenog djela iz čl. 190. st. 2. KZ/11. - 42 osobe ili 52% dok je za kazneno djelo iz čl. 190. st. 1. KZ/11. prijavljeno 15 osoba ili 20%. Prema tome za naprijed navedena kaznena djela prijavljeno je ukupno 57 osoba ili 76%, a koja djela su bila u stvarnoj nadležnosti Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku.

Ostale kaznene prijave odnose se na kaznena djela omogućavanja trošenja droga iz čl. 191. KZ/11. (ranije čl. 173. st. 5. i 6. KZ/97.) i prema broju podnesenih prijava nisu uočena odstupanja, odnosno zadržan je kontinuitet ovih kaznenih djela koja su i prije bila u nadležnosti općinskog državnog odvjetništva u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje.

U izvještajnom razdoblju nije bilo u radu kaznenih prijava zbog kaznenih djela neovlaštene proizvodnje i prometa stvari zabranjenih u sportu (čl. 191.a).

Podatak da je u prethodnom izvještajnom razdoblju postotak prijavljenih osoba za kazneno djelo iz čl. 173. st. 1. KZ/97. iznosio 79% dok je u 2013. godini za teže oblike kaznenog djela iz čl. 190. KZ/11. prijavljeno 76% osoba ukazuje na pojačani angažman zamjenika u rješavanju kaznenih prijava iz ove vrste kaznenih djela koja su prije bila u županijskoj nadležnosti u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje.

Unatoč tome, analizirajući odluke povodom podnesenih prijava za neko od kaznenih djela zlouporabe droga i stvari zabranjenih u sportu, a s obzirom da je u izvještajnom razdoblju bilo u radu ukupno 80 prijava, da je odbačeno 12,5%, a podignuto optužnica i naloženih istraga 75%, evidentno je da navedeni podaci ukazuju na kvalitetnu kriminalističku obradu odnosno suradnju državnog odvjetništva i policije u pretkaznenom postupku te ažurnost postupanja državnog odvjetništva.

Uspješnost državnog odvjetništva u radu na ovim predmetima ogleda se i u tome što je sud povodom podignutih optužnica donio 30 presuda od kojih 29 osuđujućih te da je od toga trećina donesena na temelju sporazuma stranaka. Tijekom izvještajnog razdoblja sve optužnice o kojima je sud odlučivao su i potvrđene što ukazuje na njihovu osnovanost i kvalitetu rada državnog odvjetništva.

U strukturi osuđujućih presuda najzastupljenija je uvjetna osuda (51,72%) dok je kazna zatvora zastupljena sa 20,68% odnosno kazna zatvora koja je zamijenjena radom za opće dobro (31,03%). Na osuđujuće presude, izrečene kaznenopravne sankcije, mjere sigurnosti, oduzimanje imovinske koristi, državno odvjetništvo nije podnosilo žalbe budući da je sud prihvaćao prijedloge državnog odvjetništva.

Općinsko državno odvjetništvo u Našicama

Tijekom izvještajnog razdoblja ovo je državno odvjetništvo zaprimilo 8 prijava protiv odraslih osoba zbog kaznenih djela zlouporabe droga i stvari zabranjenih u sportu. Najviše osoba je prijavljeno zbog kaznenog djela iz čl. 190. st. 1.i 2. KZ/11. - kaznenog djela neovlaštene proizvodnje i prometa drogama, dok je samo jedna osoba prijavljena zbog kaznenog djela iz čl. 191. st. 1. KZ/11. - navođenje drugih na trošenje, identično kao i u prethodnom izvještajnom razdoblju (čl. 173. st. 5. KZ/97.). Zbog kaznenog djela iz čl. 191.a KZ/11. - kaznenog djela neovlaštene proizvodnje i prometa stvari zabranjenih u sportu u izvještajnom razdoblju nije prijavljena niti jedna osoba.

2. Kriminalitet mlađih punoljetnih osoba

U nadležnosti Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku i nadalje je zadržan isti trend, odnosno najviše mlađih punoljetnika, čak 62,50% prijavljeno je za kaznena djela zlouporabe droga. Međutim, ova kaznena djela nisu se pojavljivala u teškim oblicima, već se radilo u pravilu o prodaji manjih količina droge.

Za ovu vrstu kaznenih djela izriču se uglavnom maloljetničke sankcije budući su ova kaznena djela vrlo često posljedica mladenačke dobi, nepromišljenosti i pojačane sklonosti eksperimentiranju sa drogama, ali uz dobre sociološko-pedagoške prognoze počinitelja.

U općinskoj nadležnosti došlo je do neznatnog smanjenja broja prijavljenih za kaznena djela zlouporabe droga (8 osoba manje u Općinskom državnom odvjetništvu u Osijeku u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje). Međutim, i dalje se često primjenjuje članak 33. Kaznenog zakona (beznačajno djelo), ali isto tako u pretkaznenom dijelu postupka i načelo svrhovitosti po članku 71. Zakona o sudovima za mladež ili po članku 72. Zakona kada se počinitelji upućuju u Centar za prevenciju u Osijeku.

3. Kriminalitet maloljetnika

Tijekom izvještajne 2013. godine zbog kaznenih djela zlouporabe droga i tvari zabranjenih u sportu prijavljeno je ukupno 28 maloljetnika ili 9,03% (2012. godine - 5,03%) ukupnog kriminaliteta maloljetnika. Budući je u prethodnoj 2012. godine udio ove vrste kriminaliteta u ukupnom maloljetničkom kriminalitetu iznosio 5,03% evidentan je blagi porast koji može biti posljedica i pojačane otkrivačke djelatnosti policije, ali i roditeljske reakcije na pronalazak droge (uglavnom manjih količina marihuane) kod svoga djeteta.

Od ukupnog broja prijavljenih maloljetnika njih 10 je prijavljeno u nadležnosti županijskog državnog odvjetništva, a 8 maloljetnika u općinskoj nadležnosti. Prema 5 maloljetnika prijave su odbačene primjenom instituta beznačajnog djela iz čl. 33. Kaznenog zakona, prema 11 maloljetnika su podneseni neposredni prijedlozi za sankciju, a prema njih 9 su donesena rješenja o pokretanju pripremnog postupka. Obzirom na činjenicu da nisu evidentirani teži oblici ove vrste kriminaliteta te da prvenstvena svrha kaznenog postupka prema maloljetnicima nije osuda i kažnjavanje nego pomoć i odgoj, tijekom izvještajne godine prema ukupno 8 maloljetnika su izrečene maloljetničke sankcije i to prema njih 5 je izrečena posebna obveza podvrgavanja postupku odvikavanja od droge ili drugih ovisnosti iz čl. 10. st.2. t.10. Zakona o sudovima za mladež, a prema 3 maloljetnika odgojne mjere pojačane brige i nadzora iz čl. 11. navedenog Zakona.

f) Djelatnost pravosuđa i izvršenja kaznenih sankcija

Kaznena djela zlouporabe droga s područja nadležnosti **Županijskog suda u Osijeku**

S U D	Ostalo neriješeno 31.12.2012.	Zaprimljeno predmeta	Pravomoćno završeni predmeti	Npravomoćno završeni predmeti	Predmeti u tijeku	Optuženo osoba	
						Maloljetni	Punoljetni
Općinski sud u Našicama	7	1	6	1	1	0	8
Općinski sud u Osijeku	9	12	11	4	6	3	21
Županijski sud u Osijeku	8	10	4	7	7	3	28
UKUPNO	24	23	21	12	14	6	57

g) Djelatnost prosvjete i športa

Školske preventivne programe izradile su i usvojile sve osnovne i srednje škole u Županiji. Programi su sadržavali temeljna načela, sadržaje, načine ostvarenja i stupnjeve prevencije.

U školama se sustavno radilo na prevenciji pušenja, alkoholizma i zlouporabe sredstava ovisnosti. Mjere prevencije i aktivnosti bile su usklađene s Nacionalnim programom prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi, a provodile su se kroz:

- I. Rad u okviru redovitog nastavnog programa prirode, biologije, kemije i drugih nastavnih predmeta omogućava informiranje cjelokupne populacije učenika tih razreda u većim skupinama o štetnom djelovanju alkohola, pušenja, unošenja opojnih sredstava i medikamenata u organizam te o njihovim posljedicama, prije svega na organizam mladih osoba koje su u razvoju. Radu na prevenciji ovisnosti značajno doprinosi provedba Kurikuluma zdravstvenog odgoja.

- II. Rad u izvannastavnim aktivnostima, školskim športskim klubovima, organizaciji mladeži Crvenog križa, kulturno-umjetničkim skupinama, ekološkim skupinama, skupini za građanski odgoj i osnove demokracije čiji se rad odvija s manjim brojem učenika, omogućuje učiteljima i nastavnicima rad na razvijanju i uvježbavanju vještina pravilnoga ponašanja i reagiranja u izazovnim i opće problematičnim situacijama u kojima je važno donošenje pravilne odluke i izbora zdravog ponašanja.
- III. U okviru sata razrednika obrađene su teme iz područja prevencije ovisnosti kroz radionice, predavanja, parlaonice i druge oblike rada. U rad su uključivani pedagozi, psiholozi, školski liječnici, djelatnici policije, vjeroučitelji, predstavnici različitih udruga građana i dr.
- IV. Rad s roditeljima odvijao se na roditeljskim sastancima koji su tematski organizirani u obliku radionica ili predavanja o ovisničkom ponašanju u obitelji te o posljedicama takvog ponašanja na dijete, o bolesti ovisnosti, te kako prepoznati ovisnika u obitelji.
- V. Stručno osposobljavanje učitelja i nastavnika provodilo se u obliku predavanja na sjednicama nastavničkog vijeća. Manji broj škola provodi osposobljavanje nastavnika kroz radionice u školi.
- VI. Stručno-razvojna služba - aktivnosti u školama u skladu sa školskim preventivnim programima podupirali su ili organizirali pedagozi, psiholozi, knjižničari i ravnatelji (kao pedagoško razvojna služba). U realizaciji školskog preventivnog programa najviše su uključeni razrednici (rad s učenicima, roditeljima, osobna edukacija).
- VII. Suradnja s institucijama izvan škole - u realizaciji Školskog preventivnog programa, od institucija izvan škole, najviše je sudjelovao Centar za prevenciju u Osijeku, Crveni križ, Odjel za prevenciju PU Osječko-baranjske, zatim razne udruge, vjerske organizacije, Županija, Grad Osijek, razni donatori i ostale institucije. Povjerenstvo surađuje s Centrom, tako da su sve škole upoznate s radom istog.

h) Rad humanitarnih udruga koje sudjeluju u prevenciji i liječenju bolesti ovisnosti

Prateći programe od nacionalnog interesa, Hrvatski Crveni križ je tradicionalno uključen u prevenciju bolesti ovisnosti i aktivnosti u okviru Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga.

Društvo Crvenog križa Osječko-baranjske županije kontinuirano tijekom cijele godine prati i potiče rad i aktivnosti društava Crvenog križa s područja Osječko-baranjske županije na prevenciji ovisnosti.

Na razini Osječko-baranjske županije, pri društvima Crvenog križa u 2013. godini djelovalo je Savjetovalište za prevenciju bolesti ovisnosti u Valpovu. Stručni tim Savjetovališta educiran je na Klinici za psihijatriju Kliničke bolnice "Sestre milosrdnice" u Zagrebu. Stručni tim Savjetovališta čine liječnica, socijalna radnica, pedagoginja i psihologinja. Rad Savjetovališta bazirao se prvenstveno na prevenciji i utvrđivanju strukture učenika i potreba za provođenjem preventivnih aktivnosti kroz prikupljanje podataka tijekom razgovora (susreta) temeljem unaprijed osmišljenih pitanja. Kroz Savjetovalište je direktno prošlo 147 učenika, kroz 27 grupa od po 5-6 učenika, od kojih je bilo 67 (45,57%) djevojčica i 80 (54,42%) dječaka.

Program prevencije i suzbijanja zlouporabe droga provodi se i kroz aktivnosti koje organiziraju i provode mladi u svih 7 društava Crvenog križa (Beli Manastir, Darda, Donji Miholjac, Đakovo, Našice, Osijek i Valpovo) na području Osječko-baranjske županije (sportski susreti, parlaonice, izrada promidžbenih materijala i dr.). Pri planiranju aktivnosti s ciljem prevencije ovisnosti mladi se redovito konzultiraju sa stručnjacima, a aktivnosti na razini Županije koordiniraju na redovnim koordinacijskim sastancima mladih. Pored provođenja aktivnosti koje su direktno usmjerene prema problemu ovisnosti provode se i indirektno aktivnosti (prevencija HIV-a/AIDS-a), te čitav niz aktivnosti koje mladima pružaju mogućnost kvalitetno osmišljenog i organiziranog provođenja slobodnog vremena što predstavlja odličnu alternativu prevenciji ovisnosti. Također kroz provođenje

programa Humane vrednote u osnovnim i srednjim školama (na satu razrednika) obrađivana je tema bolesti ovisnosti, ali i teme kao što su donošenje odluka, stereotipi i predrasude, mirno rješavanje sukoba, nenasilna komunikacija i slično, koje doprinose formiranju mladih osoba spremnijih za suočavanje s problemima na koje tijekom mladenačke dobi nailaze. Prema odluci Glavnog odbora Hrvatskog Crvenog križa o zajedničkim akcijama, svake godine od 15. studenog do 15. prosinca obilježava se Mjesec borbe protiv alkoholizma, nikotizma i ovisnosti o drogama. U tom razdoblju pojačane su aktivnosti na prevenciji bolesti ovisnosti.

Kako ovisnosti u našem društvu postaju sve veći problem, a upravo su mladi najugroženija skupina, ukazala se potreba proširivanja postojećih programa prevencije ovisnosti za mlade. Pošto se kroz dosadašnje programe pokazalo da je metoda gdje mladi educiraju mlade najbolje prihvaćena, na prijedlog članova Terenske jedinice osmišljen je program prevencije ovisnosti koji obuhvaća ciklus radionica koje se već nekoliko godina kontinuirano provode u osnovnim i srednjim školama. Metodiku vođenja radionica s pedagoškog su stajališta kao odličnu i potrebnu ocijenili svi pedagozi, nastavnici i profesori koji su bili promatrači radionica ili su i sami sudjelovali u radu.

U sklopu 10. Ljetne škole mladih Društva Crvenog križa koja je održana u Orahovici od 17. do 27. kolovoza 2013. godine, a na kojoj je bio prisutan 171 sudionik (156 s područja Županije) obrađene su 4 debate na temu ovisnosti i adolescentske dobi te su na njima sudjelovali svi sudionici. Kroz program "Mladi za mlade" provedena su osposobljavanja novih voditelja programa prevencije ovisnosti i sigurnog ponašanja na internetu. U okviru programa sigurnog ponašanja na internetu se posebna pažnja posvećuje prevenciji ovisnosti o elektroničkim medijima.

Od 14 polaznika osposobljavanje za voditelje programa prevencije ovisnosti završilo je 9, za pomoćnog voditelja 3, dok je potvrdu o sudjelovanju dobilo 2 polaznika. Od 14 polaznika osposobljavanje za voditelje programa sigurnog ponašanja na internetu završilo je 7, a za pomoćnog voditelja 7 polaznika. Polaznici navedenih osposobljavanja su nakon završene obuke potpisali izjave o preuzimanju obveza provedbe minimalno 4 preventivne radionice po povratku u svoja matična društva Crvenog križa.

Tijekom 2013. godine provedene su 43 radionice u osnovnim i srednjim školama na području djelovanja Društva Crvenog križa Osječko-baranjske županije na kojima je sudjelovalo oko 1360 učenika.

S obzirom na uočene potrebe i zahtjeve osnovnih i srednjih škola po pitanju prevencije ovisnosti, a što se uklapa i u kurikulum Zdravstvenog odgoja, obučeni moderator (voditelji) radionica prevencije ovisnosti iz redova mladih Hrvatskog Crvenog križa na području Osječko-baranjske županije proveli su sljedeće radionice:

Naziv aktivnosti	Mjesto	Datum	Broj sudionika
Radionica prevencije ovisnosti OŠ Tin Ujević	Osijek	08.03.2013. g.	44
Radionica prevencije ovisnosti u suradnji s Odjelom prevencije PU Osječko-baranjske u sklopu projekta Prevencija i alternativa 2 za učenike 6. razreda OŠ Retfala	Osijek	04.03.2013. g.	81
Radionica prevencije ovisnosti za učenike 6. razreda Osnovne škole Mladost	Osijek	02.04.2013. g.	34
"Zajedno više možemo" radionice prevencije ovisnosti za učenike 6. razreda na području Grada Osijeka u suradnji s Odjelom prevencije PU osječko-baranjske - OŠ Mladost	Osijek	05.04. i 31.10. 2013. g.	107
Radionice prevencije ovisnosti za učenike 1.i 2. razreda I. gimnazije, Osijek	Osijek	22.-26. 04.2013. g.	235

Radionica prevencije ovisnosti za učenike 2.b, III. gimnazije Osijek	Osijek	24.04.2013. g.	29
Radionica prevencije ovisnosti, 6. razred Osnovne škole Ljudevit Gaj Područna škola, (Sarvaš)	Sarvaš	14.05.2013. g.	27
Radionica prevencije ovisnosti u Tehničkoj školi i Prirodoslovnoj gimnaziji Ruđer Bošković Osijek	Osijek	25.09.2013. g.	32
"Zajedno više možemo" radionice prevencije ovisnosti za učenike 6. i 7. razreda na području Grada Osijeka u suradnji s Odjelom prevencije PU osječko-baranjske - OŠ Tenja	Osijek	20.11. i 05.12. 2013. g.	135
"Zajedno više možemo" radionice prevencije ovisnosti za učenike 6. razreda na području Grada Osijeka u suradnji s Odjelom prevencije PU osječko-baranjske - OŠ Tin Ujević	Osijek	05., 10., 12. i 13. 12. 2013. g.	113
"Zajedno više možemo" radionice prevencije ovisnosti za učenike 6. razreda na području Grada Osijeka u suradnji s Odjelom prevencije PU osječko-baranjske - OŠ Vijenac	Osijek	14.11.i 05.12.2013. g.	56
"Zajedno više možemo" radionice prevencije ovisnosti za učenike 6. razreda na području Grada Osijeka u suradnji s Odjelom prevencije PU osječko-baranjske - OŠ Ljudevita Gaja	Osijek	25.11.2013. g.	31
Radionica prevencije ovisnosti za mlade iz Stambene zajednice mladih SOS Dječjeg sela Ladimirevci u GDCK Osijek	Osijek	21.11.2013. g.	39
"Zajedno više možemo" radionice prevencije ovisnosti za učenike 6. razreda na području Grada Osijeka u suradnji s Odjelom prevencije PU osječko-baranjske - OŠ Frana Krste Frankopana	Osijek	29.11. i 05.12.2013. g.	118
"Zajedno više možemo" radionice prevencije ovisnosti za učenike 6. razreda na području Grada Osijeka u suradnji s Odjelom prevencije PU osječko-baranjske - OŠ Grigor Vitez	Osijek	02.12.2013. g.	29
Radionice prevencije ovisnosti u OŠ M. P. Katančića i Srednjoj školi Valpovo	Valpovo	16.11., 02.12. i 05.12.2013.g. - OŠ / 15.11., 22.11., 29.11. i 13.12. 2013. g.- SŠ	224
Radionice prevencije ovisnosti u OŠ Đurđenovac	Đurđenovac	08.11. i 02.12. 2013. g.	30

Pored navedenih radionica na području Društva Crvenog križa Osječko-baranjske županije, a u organizaciji društava Crvenog križa, održano je 49 predavanja na temu prevencije ovisnosti na kojima je bilo prisutno preko 700 sudionika.

Gradsko društvo Crvenog križa Osijek je na osnovu upita osnovnih i srednjih škola te udruga s kojima surađuju tijekom 2013. godine provelo 4 radionice o sigurnom ponašanju na internetu na kojima je sudjelovalo 70-tak učenika osnovnih i srednjih škola.

U suradnji s Odjelom prevencije Policijske uprave Osječko-baranjske, Upravnim odjelom za socijalnu skrb i zdravstvo Grada Osijeka, Obiteljskim centrom Osječko-baranjske županije, Udrugom za borbu protiv ovisnosti "Ne-Ovisnost", Zavodom za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije - Centrom za prevenciju u Osijeku, Udrugom studenata medicine EMSA, Udrugom "Veliki brat Velika sestra" i Građanskom prevencijom Osječka škola obilježen je 26. lipnja - Međunarodni dan borbe protiv zlouporabe droga i nezakonitog prometa drogama prigodnim programom i mimohodom. Program je započeo u večernjim satima na osječkoj šetnici uz rijeku Dravu paljenjem svijeća u spomen na sve one koji su nas zbog konzumacije droga zauvijek napustili, te je na taj način između ostalog poslana izravna poruka svima da droga ubija.

Održana je projekcija prezentacije o štetnosti droga, predstavljanje rada udruga i institucija vezano uz problem droge i ovisnosti i podjela edukativno-promidžbenog materijala. Aktivnost se odvijala u sklopu ranije planiranih aktivnosti i projekata Koordinacije udruga, organizacija i ustanova koje provode preventivni projekt "LEGIRANJE, NE DROGIRANJE". Također je održano predavanje o bolestima ovisnosti u prostorijama Županijske gospodarske komore u Osijeku. Cilj predavanja "Droge i prevencija", a koje je održao djelatnik Hrvatskog Crvenog križa i član Stručnog savjeta Ureda za droge Vlade Republike Hrvatske, bio je upozoriti građane na problem rasprostranjenosti zlouporabe droga i potrebu uključivanja cijele zajednice u njegovo rješavanje. Predavanje je održano za potrebe policijskih službenika Policijske uprave Osječko-baranjske, djelatnika u prosvjeti - voditelje programa prevencije ovisnosti u osnovnim i srednjim školama (pedagoga i psihologa osnovnih i srednjih škola), volontera i djelatnika Crvenog križa, te drugih udruga i institucija koje se bave problemom ovisnosti.

Mladi osječkog Crvenog križa su u sklopu obilježavanja Mjeseca borbe protiv alkoholizma, nikitizma i ovisnosti o drogama (15. studenog - 15. prosinca) u 2013. godini proveli sljedeće aktivnosti:

- Preventivna akcija "Mladost zna, može i hoće" s ciljem upoznavanja djece i mladih o mogućnostima izbora slobodnih aktivnosti, koje mogu biti humanitarnog, sportskog, umjetničkog i tehničkog karaktera, a od kojih neki od hobija mogu prerasti u životni poziv. U ovoj akciji sudjelovale su pojedine srednje škole, školski bendovi, reperi i drugi,

- Članovi Kluba mladih Gradskog društva Crvenog križa Osijek i Terenske jedinice magistra Franje Franka, u cilju promocije sporta kao aktivnosti usmjerene prevenciji ovisnosti i u cilju "mobilizacije" građana svih dobnih skupina, posebice djece i mladih, organizirali su humanitarnu utrku. Uključili su se i u aktivnost pod nazivom "Trijezni tramvaj", a koju su organizirali klubovi liječenih alkoholičara i Odjel prevencije PU Osječko-baranjske u suradnji s GPP-om Osijek, kojom prilikom su u jednom tramvaju dijelili putnicima letke koji upozoravaju na opasnost i posljedice alkoholizma te općenito konzumaciju alkohola,

- Predstavnici Odjela prevencije PU osječko-baranjske i osječkog Crvenog križa sudjelovali su u emisiji STV-a "Otvoreni studio" s temom prezentacije aktivnosti u Mjesecu borbe protiv alkoholizma, nikitizma i ovisnosti o drogama te ostalim preventivnim aktivnostima i programima tijekom godine,

- Organizirano je druženje i okrugli stol u Stambenoj zajednici Udruge Ne-ovisnost, kojom prilikom su razmijenjena iskustva stručnjaka, a mladi koji rade na prevenciji imali su priliku postavljati pitanja članovima Terapijske zajednice,

- Održana je Kreativna radionica za djecu smještenu u Domu Klasje, s ciljem ukazivanja na mogućnosti kreativnog upotpunjavanja slobodnog vremena mladih kao odličnu alternativu svim oblicima rizičnog ponašanja, pa tako i ovisnosti.

Udruga građana Humanitarna organizacija "Zajednica Susret" osnivač je Doma za ovisnike Zajednica Susret (ustanova socijalne skrbi). Ustanova u svom sastavu ima 3 terapijske zajednice i to 2 za muškarce i 1 za žene. Kapacitet Doma je 102 mjesta. Ministarstvo socijalne politike i mladih snosi troškove smještaja za korisnike. Korisnici se smještaju u ustanovu temeljem rješenja nadležnog centra za socijalnu skrb.

Tijekom 2013. godine na smještaju u terapijskim zajednicama bila su 174 korisnika, od toga 6 s područja Osječko-baranjske županije.

U Savjetovalištu Humanitarne organizacije "Zajednica Susret" u Đakovu tijekom 2013. godine obavljena su 92 edukacijsko-terapijska razgovora (7 razgovora s ovisnicima, 16 s povremenim konzumentima te 69 s ostalim) s 23 zainteresirane osobe. Od navedenog broja 1 osoba je opijatski ovisnik, 5 konzumenata te 17 ostalih. U tom periodu savjetodavno je tretirano 7 obitelji.

U osnovnim školama pružana je pomoć u odvijanju satova razredne nastave kroz organiziranje edukativnih radionica na način utvrđen tijekom edukacije nastavnika tri đakovačke osnovne škole. U svrhu prevencije ovisnosti u osnovnim školama i dalje se posebna pažnja posvećivala radu s roditeljima učenika, pa je i dalje nastavljen rad Škole za roditelje putem tematskih radionica i edukativnih predavanja. U Osnovnoj školi Ivana Gorana Kovačića održane su u mjesecu svibnju četiri edukativne radionice "Roditeljski stilovi i ponašanje djece" s roditeljima učenika petih razreda, a u mjesecu prosincu četiri edukativne radionice "Znakovi prisutnosti rizičnih ponašanja kod djece i adolescenata" s roditeljima učenika sedmih razreda. Cilj radionica je bio potaknuti roditelje na razmišljanje u kontekstu potreba djece u ranoj adolescenciji; podučiti roditelje o rizičnim i zaštitnim činiteljima za pojavu nepoželjnih oblika ponašanja kod djece, podučiti roditelje o različitim aspektima odgoja koji su ključni za ostvarivanje adekvatnog odnosa s djetetom u razdoblju rane adolescencije te potaknuti roditelje na provjeru vlastitih odgojnih postupaka. U Osnovnoj školi Vladimira Nazora, također u mjesecu prosincu, održano je edukativno predavanje "Roditeljski stilovi i ponašanje djece" s roditeljima učenika petih razreda.

U srednjim školama grada Đakova održana su u mjesecu svibnju stručno edukativna predavanja pod nazivom "Sredstva ovisnosti i zdravlje". U Gimnaziji A. G. Matoša predavanje je održano s roditeljima učenika prvih i drugih razreda, a u Srednjoj strukovnoj školi Antuna Horvata s učenicima drugih razreda. Ova predavanja održao je Centar za prevenciju iz Osijeka.

Udruga za borbu protiv ovisnosti "NE - OVISNOST" osnovana je 2003. godine na inicijativu rehabilitiranih ovisnika i bavi se svim oblicima borbe protiv ovisnosti. Kroz svoje aktivnosti Udruga tretira ovisnosti o drogama i drugim sredstvima, alkoholu te kockanju. Područja rada Udruge su prevencija, rehabilitacija, resocijalizacija i smanjenje šteta i posljedica nastalih ovisnošću.

U sklopu Udruge djeluje Terapijska zajednica u Vrbići, Savjetovalište u Osijeku, Stambena zajednica u Osijeku te Uslužno proizvodna zadruga "Neos".

Udruga je u 2013. godini provodila sljedeće projekte:

NAZIV PROJEKTA	CILJ PROJEKTA	IZVOR FINANCI-RANJA	FINANCI-RANI IZNOS	POSTIGNUTI REZULTATI
"Prevenција 2013-2014" (traje od 16.12.2013.do 15.07.2014.)	Prevenција ovisnosti	MZOS	50.000,00 kn	Projekt je u početku realizacije -informirana je javnost kroz lokalne medije o početku provođenja projektnih aktivnosti, za 29 roditelja održana je radionica "Uloga roditelja u prevenciji i suzbijanju ovisnosti"
"Droga stop Osijek" 2013. (traje od 01.01.do 31.12.2013.)	Motiviranje ovisnika za odlazak u terapijske zajednice ili u neke druge tretmane liječenja	Grad Osijek	15.000,00 kn	- 118 korisnika projekta (ovisnika) je dobilo informaciju o mogućnostima liječenja od ovisnosti, - 55 korisnika motivirano je i smješteno u terapijske zajednice, od kojih je 12 korisnika sa šireg područja grada Osijeka, - 2 korisnika smješteno je na bolničke tretmane liječenja, - 43 korisnika je testirano na opijate, - 15 korisnika je dobilo besplatnu pravnu pomoć i savjete

<p>"Anti Virus Osijek" (traje od 01.06.2013. do 31.05.2014.- treća godina provođenja)</p>	<p>Smanjenje šteta nastalih kao posljedica ovisnosti</p>	<p>Ministarstvo zdravlja</p>	<p>95.000,00 kn</p>	<p>- Pružanje usluga dnevnog boravka "Ne-ovisnost" - Podijeljeno je 178 komada sterilnih šprica, 62 paketića limunske kiseline, 113 igala, 8 paketa folije, 13 ampula sterilne vode, 7 kuhala za kuhanje otopina droge, 31 kondom, 36 pakovanja lubrikanata, 20 Heparin krema (krema nakon kutane resorpcije sprječava zgrušavanje krvi i tako djeluje preventivno i terapijski na nastajanje, odnosno na već nastale trombe u krvnim žilama), pružene su 242 usluge tuširanja i pranja rublja, 11 korisnika je podvrgnuto dezinfekciji i previjanju rana nastalih od uboda, 19 korisnika je motivirano, ohrabreno te upućeno na hepatitis B, C i HIV testiranje. U suradnji s CK u prostorima Dnevnog boravka (drop in centra) obavljeno je 10 testiranja suvremenim i pouzdanim OraQuick testovima koji u kratkom vremenu od 25 minuta mogu detektirati prisutnost antitijela na HIV. Rezultati svih testiranih bili su negativni: 4 korisnika ohrabreno je i upućeno u program odvikavanja i rehabilitacije u terapijsku zajednicu, dok su 2 korisnika upućena u program detoksikacije u Psihijatrijsku bolnicu Vrapče - Kod svih dosadašnji korisnika programa (46) povećan je stupanj znanja o HIV-u i hepatitisu, ali i drugim bolestima - 9 korisnika programa dobilo je besplatne pravne savjete</p>
<p>"Novi početak" (traje od 01.01. do 31.12.2013.)</p>	<p>Smanjenje recidivizma ovisnosti i daljnjeg počinjenja kaznenih djela kod osuđenih ovisnika koji se nalaze na izdržavanju zatvorskih kazni u Zatvoru u Osijeku</p>	<p>Udruga "Ne-ovisnost" -volonterski angažman</p>	<p>-</p>	<p>- u Zatvoru u Osijeku je formirana stabilna grupa samopomoći i podrške, koja broji 10 ovisnika/apstinenata i koja se održava jednom tjedno</p>

<p>"Čist sam" (traje od 06.05. do 31.12.2013.)</p>	<p>Glavni cilj projekta je pridonijeti uspješnoj resocijalizaciji ovisnika (koji dolaze iz različitih dugotrajnih tretmana, terapijskih zajednica, zatvorskog sustava ili kod onih koji su na neki drugi način uspostavili apstinenciju (ambulantni ili bolnički detox i dr.) na području RH. Specifični ciljevi tiču se uključivanja liječenih ovisnika u različite društvene aktivnosti u svrhu reintegracije u društvenu zajednicu te pružanju psihosocijalne podrške i pomoći pri zapošljavanju.</p>	<p>Ured za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske</p>	<p>63.000,00 kn</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 50 korisnika pohađalo psihoedukativne radionice (1. Osobni razvoj, 2. Komunikacija, 3. Sukobi i suradnja, 4. Asertivnost i tolerancija) - ukupno 36 individualnih savjetovanja za 20 korisnika stambene zajednice i ostalih rehabilitiranih korisnika - 14 grupa samopomoći za apstinente u kojima je sudjelovalo 11 različitih korisnika, te 12 grupa samopomoći grupe predresocijalizacije (grupe "B") u kojima je sudjelovalo ukupno 14 korisnika - Ukupno 78 članova obitelji korisnika su sudjelovali u grupnom i individualnom radu - Ukupno je 4 korisnika završilo program u periodu trajanja projekta - Profesionalnoj orijentaciji je pristupilo 34 korisnika. Radionice na temu "Kako tražiti posao" i "Kako se predstaviti poslodavcu" je pohađalo 43 korisnika. Za njih 26 je napravljen orijentacijski plan izobrazbe i prekvalifikacije - Edukaciji o mogućnostima samozapošljavanja u izvedbi Centra za poduzetništvo pristupila su 32 korisnika - 29 korisnika je sudjelovalo u sportskim igrama, 55 u društvenim igrama, 29 u literarnoj sekciji, 26 na radionici oslikavanja salvetnom tehnikom, 55 na radionici izrade suvenira i pirografija, - 41 korisnik je koristio uslugu asistencije i posredovanja, 19 uslugu testiranja na krvno i spolno prenosive bolesti, 44 uslugu testiranja na droge - 2 korisnika su u pripremi za postupak liječenja HCV infekcija - Obilježavanje dana borbe protiv ovisnosti * i Mjeseca borbe protiv ovisnosti** - Osmišljena i realizirana promidžbena kampanja s ciljem ublažavanja predrasuda kroz različite medije pod nazivom "Uključite i mene" koja se odvijala u mjesecu prosincu 2013. godine
--	--	---	---------------------	---

* Koordinacija "Legiranje ne drogiranje" organizirala je predavanje u Hrvatskoj gospodarskoj komori-Županijskoj komori Osijek, na Trgu Svetog Trojstva u osječkoj Tvrđi je organizirano paljenje 165 svijeća koje simboliziraju broj umrlih od droge u 2012. godini u Hrvatskoj se te uz zapaljene svijeće dostojanstvenim mimohodom prisjetilo svih onih kojima je droga uzela život, a mladima je izravno poručeno da DROGA UBIJA!

** Održano je druženje s roditeljima i članovima Grupe samopomoći ovisnika o alkoholu u prostorima Savjetovaništa Udruge, edukativni posjet profesora i studenata Filozofskog fakulteta u Zagrebu-Odsjeka za psihologiju Terapijskoj zajednici Udruge, korisnici Terapijske zajednice sudjelovali su na 7. Malonogometnom turniru "Sportski poticaj" na NC Stenjevec u Zagrebu, a u organizaciji Udruge za kreativni socijalni rad Zagreb, održana je manifestacija "Mladost zna, može i hoće" u suorganizaciji Zavoda za javno zdravstvo OBŽ, Crvenog križa, MUP-a -Odjela za prevenciju i Udruge, u okviru Projekta Resocijalizacije održana je radionica u organizaciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Koordinacija "Legiranje, a ne drogiranje" organizirala je javno druženje s mladima u Stambenoj zajednici Udruge kao i prezentaciju letka o aktivnostima koordinacije "Legiranje, a ne drogiranje".

Udruga kroz pojedinačne projekte (navedene u tablici) i redovne aktivnosti pokriva sva područja borbe protiv ovisnosti:

- **Prevenција:** Rad Udruge na prevenciji ovisnosti u 2013. godini temeljio se na uspješnom provođenju projekta "Prevenција 2012. - 2013." (od 09.11.2012. do 01.06.2013. godine). Osnovni cilj navedenog projekta je prevencija ovisnosti kod učenika osnovnih i srednjih škola, te senzibiliziranje roditelja i šire javnosti na problematiku ovisnosti. Pored toga, cilj Projekta također je i osposobiti mlade za samostalno osmišljavanje, organiziranje i provođenje slobodnog vremena kao načina prevencije rizičnih ponašanja koja mogu dovesti do ovisnosti.

Aktivnosti, ciljevi, te postignuti rezultati projekta "Prevenција 2012. - 2013." su:

AKTIVNOST	CILJ AKTIVNOSTI	POSTIGNUTI REZULTATI
"Crveni telefon"	Pružiti potrebnu informaciju mladima i roditeljima kako se u određenim situacijama, kada je u pitanju droga, alkohol, kockanje/klađenje postaviti, koji su pokazatelji eventualne zlouporabe droga	- 777 učenika srednjih škola upoznato je s učincima i posljedicama konzumacije droga, te kako se postaviti u situacijama ako i kada im droga bude ponuđena, - 59 učenika osnovne škole u cilju osmišljavanja i provođenja slobodnog vremena ovladalo vještinama kreativnog izražavanja (izrada suvenira od drveta-pirografija, izrada čestitki, nakita, bojanje salveta "decoupage" tehnikom, izrada svijećnjaka, rad s domaćim životinjama, osnove zidanja,
"Medijska kampanja"	Podizanje svijesti cjelokupne društvene javnosti o problemu ovisnosti	- 74 roditelja upoznato je kako prepoznati konzumaciju droga i kako se postaviti u situacijama ako i kada uoče konzumaciju droga kod svoje djece, - Kroz aktivnost "Crveni telefon" pružene su informacije vezane uz problematiku ovisnosti na 312 zaprimljenih poziva,
Radionice za učenike osnovnih i srednjih škola NA temu "Opasnosti i učinci ovisnosti"	Podizanje stupnja svijesti kod mladih na opasnosti i zamke koje ih mogu odvesti u zarobljeništvo ovisnosti i kako se adekvatno i zrelo postaviti kada i ako im droga bude ponuđena	- U nakladi od 3000 komada otiskana je edukacijska brošura o vrstama i negativnim učincima konzumacije droga, - Podjeljeno je 1600 komada edukacijske brošure.
Uloga roditelja u prevenciji i suzbijanju ovisnosti	Podizanje stupnja svijesti kod roditelja o opasnostima i učincima ovisnosti, kako prepoznati određene pokazatelje koji upućuju na zlouporabu supstanci koje mogu razviti ovisnost	
Ovladavanje tehnikama kreativnog izražavanja	Cilj aktivnosti je poučiti mlade kako da kroz tehnike kreativnog izražavanja provode slobodno vrijeme	

- **Područje liječenja i socijalnog tretmana: (rehabilitacija)** U 2013. godini je u Program oporavka i psihosocijalne rehabilitacije koji se provodi u Terapijskoj zajednici u Vrbići bilo uključeno 82 korisnika, od toga 55 novih korisnika, a 12 korisnika je uspješno završilo navedeni Program.

- **Resocijalizacija:** Program resocijalizacije se provodi kroz Projekt "Stambena zajednica" "Ne-ovisnost" u Osijeku, a koji ima za cilj postupnu integraciju u društvo rehabilitiranih ovisnika koji su završili psihosocijalni program oporavka i rehabilitacije od ovisnosti u TZ "Ne-ovisnost" ili u nekoj drugoj zajednici ili ustanovi. 13 korisnika-rehabilitiranih ovisnika bilo je uključeno u navedeni program/projekt, od kojih je 5 uspješno isti završilo, 1 je napustio program, a ostali su još u programu.

- **Područje smanjenje štete nastale kao posljedica zlouporabe droga:** Kroz program smanjenja šteta nastalih kao posljedica zlouporabe droga, Udruga "Ne-ovisnost" od 01. lipnja 2011. godine provodi projekt "Anti Virus Osijek". Glavni cilj projekta je smanjenje zdravstvenih šteta nastalih kao posljedica zlouporabe droga i ovisnosti. Daljnji cilj je prevencija zaraze i širenje HIV-a/AIDS-a i drugih krvno prenosivih bolesti i infekcija. Dnevni boravak "Ne-ovisnost" je mjesto u kojem se njegovi korisnici bez obzira na probleme ovisnosti s kojima su suočeni i stil života koji žive, osjećaju dostojanstveno i gdje svakodnevno mogu dobiti čisti i sterilni pribor za IV aplikaciju droga (šprice, kuhala, sterilnu vodu i sl.), nadalje, gdje mogu konzumirati medije (dnevni tisak, Internet i tv), tuširati se, previti površinske rane, dobiti besplatne pravne savjete, ali i informirati se o načinima i mogućnostima liječenja od ovisnosti i drugim bolestima. Tijekom godine navedeni Projekt koristilo je 105 korisnika.

IV. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Promatrajući problematiku zlouporabe droga na području Osječko-baranjske županije, Izvješće Centra za prevenciju i nadalje pokazuje niz negativnih trendova kao što su snižavanje dobne granice uzimatelja droga, eksperimentiranje s raznim vrstama droga, registriranje sve mlađih dobnih skupina opijatskih ovisnika, sve veća pojavnost različitih sintetičkih droga proizvedenih u ilegalnim laboratorijima koje je moguće nabaviti i legalnim putem.

Do 2008. godine evidentirana je prevaga tzv. neopijatskih ovisnika. Od 2008. godine omjer je znatno promijenjen u korist opijata i iznosio je 2,75:1, dok je u 2013. godini taj omjer iznosio 4,35:1 što upućuje na kontinuitet u tretmanu opijatskih ovisnika

Stupanjem na snagu novog Kaznenog zakona 01. siječnja 2013. godine posjedovanje stvari koje su propisom proglašene drogom prebačene su u prekršajnu domenu sukladno Zakonu o suzbijanju zlouporabe droga te je neovlašteno posjedovanje droge bez namjere daljnje prodaje prestalo egzistirati kao kazneno djelo.

Slijedom toga, u znatnoj mjeri izmijenio se udio kaznenih djela zlouporabe droga odraslih osoba u ukupnoj strukturi kriminaliteta u nadležnosti Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku, pa se tako ova grupa kaznenih djela, koja je kroz sva prethodna izvještajna razdoblja bila najzastupljenija u ukupnoj strukturi kriminaliteta u županijskoj nadležnosti i kretala se između 45-55%, svela na postotak od 6,75%.

Što se tiče kriminaliteta mlađih punoljetnih osoba i nadalje je zadržan isti trend, odnosno najviše mlađih punoljetnika, čak 62,50% prijavljeno je za kaznena djela zlouporabe droga. Međutim, ova kaznena djela nisu se pojavljivala u teškim oblicima, već se radilo u pravilu o prodaji manjih količina droge.

Vezano za kriminalitet maloljetnika, udio ove vrste kriminaliteta u ukupnom maloljetničkom kriminalitetu u 2013. godini bilježi blagi porast od 4% u odnosu na 2012. godinu, koji može biti posljedica pojačane otkrivačke djelatnosti policije, ali i roditeljske reakcije na pronalazak droge (uglavnom manjih količina marihuane) kod svoga djeteta.

Prema podacima Policijske uprave Osječko-baranjske tijekom 2013. godine evidentirano je povećanje broja kaznenih djela u odnosu na 2012. godinu, a vezano uz neovlaštenu proizvodnju, prodaju ili stavljanje u promet, odnosno omogućavanje trošenja stvari koje su propisom proglašene drogom.

Povećanje broja kaznenih djela koja se tiču neovlaštene prodaje droge proizišlo je zbog činjenice što je postupanje policijskih službenika Policijske uprave osječko-baranjske u 2013. godini bilo usmjereno prema preprodavačima droge tj. "dilerima", kao i organiziranim oblicima preprodaje i krijumčarenja droga u svezi čega je posljedično detektirano i procesuirano više slučajeva organiziranih oblika preprodaje i krijumčarenja droga u kojima je sudjelovalo više osoba.

Uz drogu, sve veće mjesto zauzimaju i druge bolesti ovisnosti, među mladima naročito alkohol, ali i kocka, kladenje, pa i ovisnost o internetu i sl.

Smatramo da ovim problemima još uvijek nije posvećena dovoljna pozornost te da s preventivnim aktivnostima treba započeti u što ranijoj dobi, a s pojačanim aktivnostima nastaviti kako u osnovnoj, tako i u srednjoj školi.

Raduje činjenica da se na području Županije, uz županijski Centar za prevenciju koji je temeljna institucija za ovu vrstu djelatnosti, razvija sve više mreža i drugih subjekata koji se bave intenzivno ovom problematikom, kao što su društva Crvenog križa, različite civilne udruge, komune.

U izradi ovog Izvješća korištena su izvješća i podatci ustanova, nadležnih tijela i civilnih udruga.